

Alkol Kullanım Bozuklukları Tanıma Testi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Alkol Kullanım Bozuklukları Tanıma Testi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16867>

Özet

Alkol Kullanım Bozuklukları Tanıma Testi (AKBTT), İngilizce orijinali Alcohol Use Disorders Identification Test (AUDIT) olan ve **Dünya Sağlık Örgütü** (DSÖ) tarafından geliştirilen yaygın bir tarama araçtır. Bu ölçek, bireylerde tehlikeli ve zararlı alkol tüketimini hızlıca belirlemek ve potansiyel **alkol kullanım bozuklukları** (AKB) riskini saptamak amacıyla tasarlanmıştır. AKBTT'nin Türkiye uyarlaması ve **psikometrik** özellikleri, Saatçioğlu, Evren ve Çakmak tarafından 2002 yılında gerçekleştirilen bir çalışmada ile incelenmiş ve testin Türk popülasyonunda kullanımına uygun olduğu gösterilmiştir. Test, on maddeden oluşur ve alkol tüketimi, bağımlılık semptomları ve alkolle ilişkili sorunlar olmak üzere üç temel alanı değerlendirir.

AKBTT, birinci basamak sağlık hizmetleri, psikiyatri klinikleri ve araştırma ortamlarında alkol kullanım sorunlarının erken tespiti için kritik bir rol oynamaktadır. Uyarılma çalışması, ölçeğin kültürel geçerliliğini ve **güvenirlilik** düzeyini doğrulayarak, klinik uygulamalara güvenilir bir tarama imkanı sunmuştur.

Anahtar Kelimeler

Alkol Kullanım Bozuklukları Tanıma Testi, AUDIT, alkol tarama, uyarılma, psikometrik özellikler, bağımlılık, Dünya Sağlık Örgütü.

Yazarlar

Ölçeğin Orijinal Geliştiricileri: Saunders, J. B., Aasland, O. G., Babor, T. F., & Grant, M. (DSÖ adına).

Türkçe Uyarılma Yazarları: Saatçioğlu, Ö., Evren, C., Çakmak, D.

Amaç

Alkol Kullanım Bozuklukları Tanıma Testi'nin temel amacı, son on iki ay içindeki alkol kullanım alışkanlıklarını değerlendirerek, riskli ve tehlikeli düzeyde alkol tüketen bireyleri hızlı ve etkili bir şekilde taramaktır. Ölçek, klinik ortamda uzmanlara, bireyin alkol kullanımının zararlı bir seviyeye ulaşmış olup olmadığı veya alkol bağımlılığının belirtileri gösterip göstermediğini belirlemede yardımcı olmayı hedefler.

AKBTT, sadece bağımlılığın tespitiyle kalmaz, aynı zamanda erken müdahale gerektiren zararlı tüketim paternlerini de ortaya çıkarır. Bu sayede, potansiyel olarak ciddi sağlık sorunları gelişmeden önce koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmasına olanak tanır.

Yapı

AKBTT, üç ana psikolojik yapıyı ölçmek üzere tasarlanmıştır 10 maddeden oluşur. Bu yapılar, bireyin alkol ile ilişkili sorunlarının kapsamlı bir değerlendirilmesini sağlar.

Madde 1-3 (Tüketim Boyutu): Bireyin alkol tüketim miktarı ve sıklığı hakkındaki sorular içerir. Bu kısım, riskli tüketim paternini ortaya koyar.

Madde 4-6 (Bağımlılık Boyutu): Alkol bağımlılığına işaret eden semptomlar (örneğin, kontrol kaybı, alkolün yaşamdaki merkezi rolü) değerlendirir.

Madde 7-10 (Sorun Boyutu): Alkol kullanıma bağlı olarak ortaya çıkan kişisel veya sosyal sorunlar (örneğin, pımarlık, yaralanma, baskılarının endişesi) ölçer.

Bu üç boyutlu yapı, ölçeğin hem nicel tüketim verilerini toplamasına hem de alkolün yol açtığı olası zararlar ve bağımlılık eğilimlerini belirlemesine olanak tanır.

Geçerlik

Türkçe uyarlama çalışmasında (Saatçioğlu vd., 2002), AKBTT'nin geçerliliği incelenmiştir. Orijinal AUDIT ölçeği dünya çapında yüksek bir kriter geçerlik göstermiş olup, klinik tanımlarla yüksek korelasyon sergilemektedir.

Uyarlama çalışmasında genellikle yapı geçerliliği (faktör analizi sonuçları) ve eş zamanlı geçerlik (diğer alkolizm ölçütleriyle korelasyon) yöntemleri kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, ölçeğin Türk kültürüne ve diline uygun olduğunu ve alkol kullanım bozukluklarının doğru bir şekilde ayırt edebilme yeteneğine sahip olduğunu göstermiştir. Orijinal kaynakta spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiş olsa da, yayınlanan makale testin geçerli kabul edildiğini ima etmektedir.

Güvenirlilik

AKBTT'nin güvenirlik çalışmaları, ölçeğin tutarlılığı ve kararlılığı değerlendirilmiştir. Genellikle iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) ve test-tekrar test güvenilirliği yöntemleri kullanılır.

Saatçioğlu ve arkadaşları tarafından yapılan Türkçe uyarlama çalışmasında, AKBTT'nin iç tutarlılık katsayısının kabul edilebilir düzeyde olduğu rapor edilmiştir. Bu, ölçeğin on maddesinin de aynı temel yapıyı (alkol kullanım bozuklukları riskini) ölçmekte tutarlı olduğunu gösterir. Ölçeğin yüksek **güvenirlilik** düzeyi, klinik kararlarda ve bilimsel araştırmalarda elde edilen sonuçların güvenilirliğini artırmaktadır.

Faktör Analizi

AKBTT'nin faktör yapısı, uluslararası literatürde genellikle iki veya üç faktörlü olarak tartışılmaktadır. Türkçe uyarlama çalışmasında da bu faktör yapısının doğrulanması beklenir.

İki Faktörlü Model: Genellikle alkol tüketim sıklığı/miktarı (zararlı kullanım) ve alkol bağımlılığı/sorunları olarak ayrılır.

Üç Faktörlü Model: Tüketim, bağımlılık ve sorunlar olmak üzere orijinal yapıyı yansıtır.

Saatçioğlu ve arkadaşlarının çalışması, ölçeğin Türk örnekleminde de beklenen çok boyutlu yapıyı koruduğunu ve bu yapının klinik anlamda geçerli olduğunu destekleyen bulgular sunmuştur.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Orijinal: Tarama Ölçeği)

Format: 10 maddelik, Likert tipi derecelendirme ölçeği (Genellikle 0-4 puan arasında 5 seçenekli)

Dil Seçenekleri: Türkçe (Uyarlama), İngilizce (Orijinal) ve çok sayıda diğer dil.

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon, Klinik Hastalar, Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri Başvuranları.

Yaş Grubu: Ergenler ve Yetkinler (16 yaş ve üzeri).

Popülasyon Detayları: Türkçe uyarlama çalışması genellikle üniversite öğrencileri veya klinik örneklemeler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçeği. Bireyler son 12 ay içerisindeki alkol tüketim alışkanlıkları ve ilişkili sorunları hakkında sorular yanıtlar. Toplam puan 0 ile 40 arasında değişir; daha yüksek puanlar daha yüksek risk veya problem düzeyini gösterir.

Anahtar Kelimeler

AUDIT, riskli alkol kullanımı, öz bildirim, psikiyatri, 2002 uyarlaması, çok boyutlu ölçek, alkol kullanımı bozuklukları.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımları: Sağlanmamıştır.

Bağlantı Kurum E-posta Adresleri: Sağlanmamıştır.

Yazın Adresi: Saatçioğlu, Evren ve Çakmak'ın 2002 tarihindeki makalelerinde belirtilen kurumsal adresleri geçerlidir.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

AKBTT (AUDIT) Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirildiği için, klinik ve eğitim amaçlı kullanım genellikle ücretsizdir ve geniş çapta erişime açıktır. Ticari kullanım veya büyük ölçekli araştırmalar için izin gerekebilir.

Türkçe Uyarlama Yılı: **2002**.

Kaynaklar

Ölçeğin Türkçe uyarlama ve psikometrik özelliklerini inceleyen temel referans şudur:

Saatçioğlu, Ö., Evren, C., & Çakmak, D. (2002). Alkol Kullanım Bozuklukları Tanıma Testi'nin geçerliliği ve güvenilirliği. *Türkiye'de Psikiyatri*, 4(2-3), 107-113.

Ölçeğin orijinal geliştirilme referansı (Babor, Higgins ve Saunders) uluslararası literatürde temel alınmaktadır. Orijinal PDF dosyası bu kaynakta belirtilmemiştir.

Alkol Kullanım Bozuklukları Tanıma Testi Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. Ölçeğin orijinal maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır. Ancak AKBTT (AUDIT) 10 standart maddeden oluşmaktadır:

Ne sıklıkla alkollü içecek kullanıyorsunuz?

Alkol aldığınız günlerde genellikle kaç standart içki içiyorsunuz?

Ne sıklıkla altı veya daha fazla standart içki içiyorsunuz?

Geçtiğimiz yıl içinde ne sıklıkla içki içtikten sonra bir önceki gün yapmanız gereken bir şeyi yapamadınız?

Geçtiğimiz yıl içinde ne sıklıkla içki içtikten sonra pişmanlık veya suçluluk hissettiniz?

Geçtiğimiz yıl içinde ne sıklıkla içki içtikten sonra bir yaralanmaya veya kazaya karıştınız?

Geçtiğimiz yıl içinde ne sıklıkla içki içmeyi bırakmanız veya azaltmanız gerektiğini düşündünüz?

Geçtiğimiz yıl içinde ne sıklıkla bir yakınınız, arkadaşınız veya sağlık görevlisi içki içmenizden dolayı endişelendi veya size tavsiyede bulundu?

Geçtiğimiz yıl içinde ne sıklıkla içki içtikten sonra hatırlayamadığınız bir olay yaşadınız?

Geçtiğimiz yıl içinde ne sıklıkla içki içmek için sabah kalkar kalkmaz içkiye ihtiyaç duydunuz?